

Nytänkande från (s) i konsumentpolitiken

Dagens Industri , tisdagen den 1 september 1981

Politisk enighet eller politikernas ointresse? Det kan vara svårt att skilja ut orsaken till att delar av politiken ibland förefaller ligga i träda. Ett exempel är konsumentpolitiken. Den har i riksdagen varit bordlagd under i stort sett hela 70-talet. Efter inrättandet av konsumentverket har den konsumentpolitiska debatten mer kommit att föras mellan företrädare för myndigheter och näringsliv än mellan politiker. Reaktionerna på den budgetnedskärning med vidhängande översynsutredning av konsumentverket som ingick i vårens sparpaket visar på detta, politikerna teg.

Handlingsprogram

Bara existensen av ett konsumentpolitiskt avsnitt i arbetsmaterialet till höstens socialdemokratiska partikongress är därför viktigt att notera. Partistyrelsens förslag till riktlinjer för konsumentpolitiken är också innehållsmässigt intressant bland annat därför att det är överraskande fritt från tom polemik. Det är faktiskt värt att citera ur inledningen. Ett konsumentpolitiskt handlingsprogram måste utgå från att det svenska näringslivet fungerar inom ramen för en marknadsstyrd ekonomi som i sin tur ingår i ett internationellt marknadssystem. Att bryta sig ur detta system är inte aktuellt. Marknadsekonomin har många brister. Men den innehåller också element som gör vår produktionsordning effektiv och samtidigt skapar förutsättningar för både löntagar- och konsumentinflytande. Kan man tänka sig ett uttalande som bättre lämpar sig för bred politisk enighet? I korthet innehåller det socialdemokratiska förslaget id-mässigt följande: förstärkt möjlighet för konsument att påverka produktion och distribution av varor och tjänster, bättre planerad hushållning med begränsade natur- och produktionsresurser, udd mot kommersialism som motverkar mänskliga kontakter för gemenskap, minskande klyftor mellan starka och svaga konsumenter. På det konkreta planet föreslås bland annat skärpta regler för marknadsföring till barn och ungdom, förbud mot könsdiskriminerande reklam och möjligheter att förutom mot detaljhandeln även ingripa mot producenter av farliga och otjänliga produkter. Dessutom föreslås några smärre juridiska och administrativa förändringar. Vidsyntheten i resonemangen och förslagen är överraskande i förhållande till vad som tidigare gällt. Än viktigare är konstaterandet att en första förutsättning för att lyckas är att samhället skaffar sig tillräckliga kunskaper om konsumenternas situation.

Detta visar på en osäkerhet om riktigheten i dagens politik. Det antyder också en kursomläggning med ett system där konsumenternas mer än samhällets behov ska ligga till grund för politiken. Det leder också till frågan - har konsumentverket misslyckats i sin roll som problemuppfångare på marknaden? Det finns ett behov av ett bättre kunnande om konsumenternas hela situation. Vi behöver inte gå längre än till utredningsväsendet för att finna ett tiotal utredningar på bl a skatteområdet som borde efterfråga bättre kunskaper om hushållens ekonomi.

Även för den aktivare inkomstpolitiska roll som efterlysts i debatten skulle dessa kunskaper vara önskvärda. Bättre kunskaper om konsumenternas situation skulle också på ett vitalt sätt komplettera marknadssystemets möjligheter att fungera som inspirationskälla till förnyelse. Ifrågasätts dessutom dagens konsumentpolitiska gränser skulle också effekterna av den ökade konsumtionen av kommunala tjänster kunna inrymmas.

Den konsumentpolitik vi har idag har inte mandat att försvara hushållens hela konsumentintresse. Risken finns att visst konsumentskydd överarbetats på helhetskonsumtionens bekostnad.

Utvärdering

De initiativ till utvärdering av riktlinjesystemet och varuprovningens verksamheten som folkpartiregeringen tog 1979 kan delvis komma att belysa den risken. Administrativt inriktade genomgångar har under senare år även gjorts av riksrevisionsverket och översynsutredningen inom handelsdepartementet.

Detta till trots är värdet av konsumentpolitiken fortfarande obestämt.

Gunnar Eliasson